

POSTUME TUSSENADOPTIE

Juridische erkenning en vindbaarheid van niet-geïdentificeerde overleden pasgeborenen

Kerstin van Tiggelen *

Samenvatting | Overleden pasgeborenen van wie identiteit en afstamming onbekend blijven worden geregistreerd als ‘N.N.’ (*nomen nescio*) en komen niet terecht in de publieke bevolkingsregisters. Dit staat op gespannen voet met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, die het recht op naam en identiteit waarborgen. Sinds 2019 kunnen levenloos geboren kinderen worden opgenomen in de Basisregistratie Personen, maar deze regeling geldt niet voor kinderen die kort hebben geleefd zonder identificeerbare ouders. Dit artikel verkent als nieuwe rechtsfiguur de postume tussenadoptie: ‘tussen’ anonimiteit en volledige adoptie met de reguliere familie-rechtelijke gevolgen. Met slechts een beperkte wijziging van de Wet BRP en Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek kan deze constructie erkenning en vindbaarheid bieden zonder opsporingsbelangen te schaden.

Trefwoorden | [Neonaticide], [Identiteit], [Adoptie], [IVRK], [EVRM], [BRP]

DOI | 10.54195/NTM.27159

© Author(s); licensed under Creative Commons Attribution 4.0

1 Inleiding

Op 12 december 1969 wordt in een vijver bij museum Boijmans Van Beuningen een rieten koffertje gevonden.¹ De inhoud: een pasgeboren meisje, overleden, met onbekende ouders en onbekende herkomst. Ruim vijfenvijftig jaar later nemen twee volwassen zussen contact op met onderzoeksstichting NIDAA (Nederlands Instituut voor de Documentatie van Anoniem Afstanddoen); zij zoeken naar hun vermoedelijk verdwenen zusje, geboren in dezelfde periode.

¹In de loop der jaren zijn er steeds meer aanwijzingen naar boven gekomen dat het babylijkje wat gevonden is op 12 december 1969, mijn zusje is. Sinds 1,5 jaar is mijn moeder overleden en wij (mijn zus en ik) willen ons zusje graag een naam geven. Mijn vraag of er duidelijkheid is waar mijn zusje is begraven [en] of zij toen een naam heeft gekregen?²

De zoektocht leidt tot niets: geen akte, geen graf, geen enkele administratieve plek waar hun vermoedelijke zus te traceren is.

■ Dr. K.B. van Tiggelen MBA is directeur-oprichter van het Nederlands Instituut voor de Documentatie van Anoniem Afstanddoen – NIDAA.

1 Nederlands Instituut voor de Documentatie van Anoniem Afstanddoen – NIDAA, *Lijst van vondelingen en babylijkjes in Nederland*, 2026, via: www.nidaa.nl/vondelingen-in-nederland-lijst (geraadpleegd op 1 februari 2026).

2 NIDAA, e-mailcorrespondentie 25 oktober 2024.

'Het is niet gelukt om informatie boven te krijgen. Via de politie word ik doorverwezen naar een site waar ik mogelijk een formulier kan vinden, waarmee ik informatie/opzet brief kan opvragen. Helaas, zit er geen formulier bij die [sic] ik zoek. Vandaag hebben mijn zus, haar dochter en ik afscheid genomen en ons zusje een naam gegeven. Haar naam is Livia, wij hopen dat de ziel van Livia rust zal krijgen.'³

1.1 Structureel verschijnsel en naamloosheid

Deze casus staat niet op zichzelf. Vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog tot en met 2025 berichtten de Nederlandse media over ongeveer 250 babylijkjes die in publieke ruimte (in de sloot, in een vuilniszak, tussen de struiken) of in de privésfeer (op zolder, in een schuurtje) zijn gevonden.⁴ Deze baby's kunnen dood geboren zijn, direct na de geboorte door een natuurlijke oorzaak zijn overleden, vrijwel direct na de geboorte zijn overleden door handelen (actieve neonaticide) of het nalaten van handelen (passieve neonaticide), of overleden door te late ontdekking na het levend te vondeling zijn gelegd.⁵

Deze verhulde geboortes worden toegeschreven aan situaties wanneer een moeder haar kind niet kan, mag of wil houden. Daarmee is meteen gezegd dat niet altijd de moeder de dader is, zeker niet wanneer er sprake is van verkrachting of eerwraak waarbij een of meerdere andere betrokkenen er belang bij hebben om het 'levende bewijs' te laten verdwijnen. De resultaten uit de autopsie door het Nederlands Forensisch Instituut (hierna: NFI) zijn in verband met de privacy van de betrokkenen niet openbaar waardoor classificatie niet altijd publiekelijk bekend is. De overleden baby's delen echter het kenmerk dat zij (vrijwel) voldragen zijn, niet zijn aangegeven in de Basisregistratie Personen (hierna: BRP), en dat hun lichaam niet via de reguliere weg is verzorgd.

Met het verstrijken van de tijd kunnen deze gebeurtenissen doorwerken in latere generaties, bijvoorbeeld wanneer de moeders hierover (durven te) gaan spreken.⁶ Met als mogelijk gevolg dat familieleden op zoek gaan naar verdwenen broertjes of zusjes, zoals blijkt uit de casus van Livia. Wanneer echter ten tijde van de vondst niet (vrijwel) direct de moeder of andere familie wordt opgespoord, wordt het kind niet in de BRP opgenomen en naamloos begraven of met een ceremoniële naam die verwijst naar de vinder, plaats of ander gegeven dat een associatie met de gebeurtenis heeft. Meisje Wateringen 1976, Jongen Amsterdam 2010, Meisje Roosendaal 2024. Of: Mirjam van Lekkerkerk, Amy-Amélie van het Ven, Sterre van de Laarakker. De afwezigheid van formele registratie wijst op een structurele lacune in het juridische en administratieve systeem, waardoor deze kinderen juridisch en administratief onvindbaar blijven.

3 NIDAA, e-mailcorrespondentie 13 december 2024.

4 NIDAA 2026. www.nidaa.nl/vondelingen-in-nederland-lijst (geraadpleegd op 1 februari 2026).

5 P.J. Resnick, 'Child murder by parents: A psychiatric review of filicide', *American Journal of Psychiatry* 1969/126, afl. 3, p. 325-334; P.J. Resnick, 'Murder of the newborn: A psychiatric review of neonaticide.' *American Journal of Psychiatry* 1970/126, afl. 10, p. 1414-1420; P.J. Resnick, persoonlijke e-mailcorrespondentie 12 februari 2016.

6 Aafke e.a., *Aan het licht*, Leeuwarden: Elikser 2012.

1.2 Onderzoeksvragen en methodologie

Hoewel er in criminologische en psychologische literatuur aandacht is geweest voor neonaticide, bestaat er nauwelijks analyse van de positie van niet-geïdentificeerde overleden pasgeborenen in het bestuursrechtelijke en mensenrechtelijke kader. In het licht van het IVRK, het EVRM, en de beginselen van zorgvuldige rechtsvorming staan in dit artikel twee vragen centraal. Ten eerste: hoe moet het Nederlandse recht omgaan met pasgeborenen die kort hebben geleefd zonder identificeerbare ouders? Ten tweede: met welke juridische constructie kan hun identiteit worden gewaarborgd zonder opsporingsbelangen te schaden? Als subvragen wordt onderzocht hoe niet-geïdentificeerde pasgeborenen in Nederland momenteel worden geregistreerd, welke lacunes deze praktijk veroorzaakt, welke rechtsvergelijkende alternatieven bestaan, en welke juridische constructies en eventuele wetswijzigingen nodig zijn.

Methodologisch combineert dit artikel narratieve casusanalyse, doctrinair juridisch onderzoek met expliciete mensenrechtelijke toetsing, normatieve analyse, en een ondersteunend internationaal rechtsvergelijkend perspectief.

2 Mensenrechtelijk kader

Artikel 7 lid 1 van het IVRK is glashelder: ‘Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte recht op een naam.’ Artikel 8 verplicht staten om de identiteit van kinderen, waaronder naam, nationaliteit en familiebanden, te eerbiedigen en waar nodig te herstellen. Artikel 24 IVRK en artikel 8 EVRM benadrukken bovendien de verantwoordelijkheid van staten om te gaan met overlijden, begrafenis en het familieleven van nabestaanden.

2.1 IVRK en EVRM

Hoewel artikel 7 en 8 van het IVRK de basis vormen voor het recht op naam en identiteit, verdient ook het Europees mensenrechtelijk kader in dit verband aandacht. Het EHRM heeft in vaste jurisprudentie benadrukt dat artikel 8 EVRM niet slechts een beschermingsrecht betreft, maar ook een positieve verplichting voor staten schept om omstandigheden te creëren waarbinnen een persoon zijn identiteit kan kennen, bewaren en herstellen. Dit omvat elementen als naam, afstamming, afkomstdocumentatie en toegang tot informatie over het eigen bestaan. Het Hof accepteert dat staten hierbij een ‘margin of appreciation’ (beoordelingsruimte) hebben, maar stelt tegelijkertijd dat een gebrek aan registratie of onvindbare status van een kind problematisch kan zijn wanneer dit leidt tot het definitief verloren gaan van identiteitsinformatie of wanneer nabestaanden daardoor geen toegang hebben tot basisgegevens over geboorte, overlijden of grafbestemming.

2.2 Nationaal kader

De registratie en behandeling van overleden pasgeborenen in Nederland wordt primair bepaald door de BRP, de Wet op de lijkbezorging en het Burgerlijk Wetboek. Deze regelingen structureren respectievelijk de inschrijving van personen, de afgifte van overlijdensakten en de rechtsgevolgen van afstamming en adoptie. In hun huidige vorm voorzien zij echter niet expliciet in de situatie waarin een kind kort heeft geleefd, niet is geïdentificeerd en er geen ouder of verzorger bekend is.

2.3 Spanningsveld

Gelet op het voorgaande ontstaat voor pasgeborenen die wél hebben geleefd maar waarvan de identiteit onbekend blijft, een spanningsveld: zij vallen volledig buiten iedere publieke inschrijving en zijn daardoor, in de woorden van het EHRM, 'effectively deprived of the possibility to establish or restore essential elements of their identity' (feitelijk de mogelijkheid ontzegd om wezenlijke elementen van hun identiteit vast te stellen of te herstellen).⁷ In dat licht is de huidige Nederlandse praktijk niet alleen een administratieve lacune, maar ook een potentieel mensenrechtelijk tekort. Deze mensenrechtelijke normen vormen het toetsingskader voor de analyse in paragraaf 3 en volgende.

3 Erkenning, rouw en normativiteit

Sinds 2019 mogen biologische ouders hun levenloos geboren baby, zelfs na decennia, laten bijschrijven in de BRP.

'Meer dan veertig weken zat ze in mijn buik. We noemden haar Jolie. Ze werd levenloos geboren, maar ze was af. Alles zat erop en eraan. Voor ons bestaat ze, maar voor de overheid niet. We kregen geen geboorteakte. [...] Als ik nu inlog op MijnOverheid.nl staat daar dat ik twee kinderen heb gekregen, terwijl ik drie kinderen op de wereld heb gezet. Mijn geschiedenis zou zo niet kloppen. Ik wilde dat als wij er niet meer zijn dat zij ook terug te vinden is als onderdeel van ons gezin.'⁸

Dixit Natasja Geyteman. Zij vocht en kreeg het voor elkaar: de wettelijke mogelijkheid om een doodgeboren kind te registreren in de BRP. De wetgever heeft hiervoor artikel 2.56a lid 1 Wet BRP – 'Opname gegevens levenloos geboren kind' – ingevoerd. Dit kan bijdragen aan het rouwproces en biedt erkenning van het kind in officiële documenten. De registratie is geheel vrijwillig en biologische ouders kunnen die op elk moment aanvragen, ongeacht hoe lang geleden de geboorte heeft plaatsgevonden en ongeacht de duur van de zwangerschap. Ouders die hun doodgeboren kind willen laten registreren, dienen een verzoek in bij de gemeente waar zij staan

7 Zie EHRM 13 februari 2003, 42326/98, par. 29-30, 39-46 (*Odièvre/Frankrijk*); vgl. EHRM 7 februari 2002, 53176/99 (*Mikulic/Kroatië*); vgl. EHRM 13 juli 2006, 58757/00 (*Jaggi/Zwitserland*).

8 NOS.nl, *Morgen drinken we champagne, want ons kind wordt eindelijk erkend*, 3 februari 2019, via: <https://nos.nl/artikel/2270352-morgen-drinken-we-champagne-want-ons-kind-wordt-eindelijk-erkend> (geraadpleegd op 1 februari 2026).

ingeschreven. De ambtenaar van de burgerlijke stand maakt vervolgens een ‘akte van geboorte (levenloos)’ op. Op basis daarvan verwerkt de gemeente de gegevens en neemt het kind op in de BRP onder de persoonslijsten van de ouder(s). Maar wie gelééfd heeft en sterft zonder herkenbare ouder, blijft administratief niet-bestaand. De BRP bewaart hooguit die geheime ‘N.N.’-regel, onzichtbaar voor de wereld.

3.1 Normatief kader

Op papier dient die schuilregistratie het opsporingsbelang: wie weet leidt een DNA-match ooit naar de moeder. Daarmee is de dode baby een bewijsstuk geworden, zonder door de samenleving als mens te zijn erkend. En zonder te kunnen worden herinnerd. Want volgens filosoof Paul Ricoeur kan herinneren niet aan codes worden uitbesteed: erkenning, *reconnaissance*, vraagt om verhalend handelen, een *identité narrative*.⁹ Een administratieve N.N. is functioneel, doch narratief leeg. Wanneer het strafdossier is gesloten, rest niets dan een archiefdoos en een anoniem grafje dat door de gemeente is betaald. Deze kinderen verdwijnen op die manier in de administratieve coulissen van het Nederlands registratiestelsel. Het ontbreken van een procedure om dat te voorkomen zorgt dat, in de woorden van forensisch psycholoog Katinka de Wijs-Heijlaerts die de persoonskenmerken van vrouwen die hun pasgeborene om het leven hebben gebracht onderzocht, ‘(...) een slachtoffer van neonaticide daardoor meer dan alleen het leven wordt ontnomen.’¹⁰ In tal van culturen markeert het (be)noemen van een baby de overgang van biologisch lichaam naar sociaal subject. Filosofe Hannah Arendt noemde dat vermogen tot ‘beginnen’ of nataliteit de basis van menselijkheid.¹¹ Maar wat gebeurt er wanneer dat begin nooit wordt gekend en uitgesproken?

4 Moreel vacuüm

Wie een pasgeboren kind doodt, bewust of in paniek, begaat een misdrijf dat met woord en wet in veel gevallen bestraft wordt. Maar precies die criminele context maakt de reactie op neonaticide dubbelzinnig.

4.1 Forensisch primaat

De baby wordt primair object van forensisch onderzoek; zijn of haar menselijkheid is secundair. Als het Openbaar Ministerie geen aanknopingspunten meer heeft, verschuift de verantwoordelijkheid naar de afdeling Burgerzaken, die slechts kan begraven. In het morele vacuüm tussen strafvordering en burgerlijke stand ontstaat ruimte voor informele vormen van erkenning. Getuigen, politiemensen, omwonenden, en vele geraakte burgers door het hele land uiten hun

9 P. Ricoeur, *Parcours de la reconnaissance. Trois études*, Parijs: Stock 2004, p. 153-160.

10 K.J. de Wijs-Heijlaerts, *Stil Leven – zwanger, maar niet in verwachting. Een forensisch psychologische studie naar neonaticide in Nederland* (diss. Tilburg: Tilburg University), Rotterdam: Boekenmakers 2019, p. 187-188.

11 H. Arendt, *The human condition*, Chicago: University of Chicago Press 1958, p. 177-178.

mededogen met bloemen, kaartjes en knuffels. Zelfs namen worden voorgesteld aan de gemeente. Feitelijk een spontaan ritueel om het kind te laten 'bestaan'. 'Geef haar dan in elk geval iets,' schreef een bloemist uit Wateringen over het meisje uit Lekkerkerk dat de lokale pers 'Baby X' noemde. Blijkbaar wordt breed gevoeld dat een leven, hoe kort ook, pas voltooid is wanneer het een naam draagt. Zoals eerder betoogd door Ricoeur, De Wijs-Heijlaerts en Arendt raakt juist deze narratieve leegte aan de kern van menselijkheid: het ontbreken van een naam ontnemt niet alleen een plaats in het recht, maar ook een plaats in het verhaal van de gemeenschap.

4.2 Informele rituelen

De zoektocht naar een manier om deze bijzondere groep kinderen gehoord te laten zijn, heeft onder meer geresulteerd in de onthulling van het monument 'Kind zonder stem' op 21 september 2021 op begraafplaats Oud Eik en Duinen in Den Haag door Stichting Beschermd Wieg.¹² Maar ook daarmee wordt hen in de meest concrete zin nog steeds geen 'recht' gedaan. In 2015 kopten Australische kranten over een echtpaar dat een gevonden babylijkje 'adopteerde': zij betaalden de begrafenis, gaven haar de naam 'Hope' en lieten een grafsteen plaatsen.¹³ Hoewel dit geen formeel juridische procedure betrof, presenteerden de media de adoptie als een belangrijk nieuwsfeit, en emotioneel werkte de achterliggende intentie als catharsis voor een hele gemeenschap.

4.3 Paradigmaverschuiving

Tegen deze achtergrond rijst de vraag in hoeverre het recht vanuit het IVRK, het EVRM en beginselen van zorgvuldige besluitvorming en rechtszekerheid ruimte moet bieden voor institutionele vormen van symbolische erkenning. Zou Nederland een vergelijkbaar ritueel kunnen verankeren in wetgeving? Adoptie is een levende rechtsfiguur, bedoeld om een kind te beschermen tijdens zijn leven. Een dode adopteren klinkt als vormfout. Toch leidt het idee, hoe ongebruikelijk ook, tot een paradigmaverschuiving. Het verplaatst de focus van misdrijf naar relatie: niet langer de feitelijke toedracht staat centraal, maar de positionering van het kind binnen een juridisch en sociaal verband.

12 Stichting Beschermd Wieg, Facebook, 21 september 2021, via: www.facebook.com/Beschermdewieg/posts/pfbid02We8sCGjkdvgqXKDhGLSARqBEjdnmAYEUqw2w7EpfhEqNjwc3LLa9B4ccb5a21JQI?locale=nl_NL (geraadpleegd op 1 februari 2026).

13 ABC News, *Baby found on South Maroubra Beach, 'Lily Grace', given funeral; police to review footage from service*, 29 april 2015, via: www.abc.net.au/news/2015-04-29/south-maroubra-beach-baby-lily-grace-farewelled-at-funeral/6429412 (geraadpleegd op 1 februari 2026); Daily Mail, *Baby 'Lily Grace', found buried on a beach, given loving funeral attended by couple who 'adopted' her and dozens of locals*, 29 april 2015, via: www.dailymail.co.uk/news/article-3060815/Funeral-held-baby-Lily-Grace-dumped-dunes-beach-name.html (geraadpleegd op 1 februari 2026).

5 Huidige juridische praktijk

Wanneer in Nederland een pasgeboren overleden baby wordt gevonden, wordt er een zorgvuldig protocol gevolgd dat zowel juridische als medische stappen omvat. Het positieve Nederlandse recht dat onmiddellijk van toepassing is wanneer een babylijkje wordt aangetroffen verenigt het strafvorderlijke, bestuursrechtelijke en personen- en familierechtelijke kader. Daarnaast maakt het concreet wie op welk tijdstip welke bevoegdheid of plicht heeft. Alle details van de fases van meldingsplicht, forensisch onderzoek en strafrechtelijk onderzoek worden voor nu overgeslagen.¹⁴

5.1 Juridische hybride situatie

Zodra de strafvorderlijke inbeslagneming is afgerond begint het civiel-bestuursrechtelijk traject, waarin drie registraties plaatsvinden. Als eerste moet de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het lichaam wordt gevonden binnen 36 uur een overlijdensakte opmaken. Omdat de identiteit onbekend is, wordt het kind voorlopig ingeschreven als ‘Onbekend Kind’ met vermelding van vindplaats en datum van aantreffen. Deze akte vormt het formele uitgangspunt voor lijkbezorging en latere mutaties in de BRP.

Wanneer uit sectie of deskundigenonderzoek blijkt dat het kind levend is geboren, wordt in de praktijk ook vaak naast de overlijdensakte een geboorteakte opgemaakt, zonder dat daarbij afstamming of familierechtelijke betrekkingen worden vastgesteld; hieraan ligt echter geen automatische wettelijke plicht ten grondslag. Een geboorteakte veronderstelt namelijk drie elementen in samenhang (artikel 1:19c, 1:19d en 1:19e Burgerlijk Wetboek – BW): een levend geboren kind, een aangiftebevoegde (meestal ouder, subsidiair arts, verloskundige of inrichtingshoofd), en identificeerbare persoonsgegevens. Bij neonaticideslachtoffers en andere niet-geïdentificeerde overleden pasgeborenen zonder bekende ouders ontbreken die tweede en derde voorwaarde structureel. Daardoor ontstaat een juridische hybride situatie: strafrechtelijk staat vast dat het kind heeft geleefd, terwijl civielrechtelijk juist de aangiftebevoegde ontbreekt om een reguliere geboorteakte op te maken. Overigens is de geboorteakte niet te verwarren met de eerdergenoemde ‘akte van geboorte (levenloos)’.

5.2 Primair object van bewijs

Deze combinatie van geboorte- en overlijdensakte maakt zowel de statistische vastlegging van sterftecijfers als de symbolische erkenning van geboorte mogelijk. Persoons- en verwantschapsrubrieken blijven leeg totdat ouders bekend worden; het kind krijgt (voorlopig) geen voor- of achternaam. De gegevens uit de overlijdensakte worden doorgegeven aan de BRP, waar een zogeheten niet-openbare persoonslijst onder code ‘N.N.’ wordt aangemaakt. Die afgeschermdede registratie is toegankelijk voor het bevoegd gezag (politie, justitie, gemeente) maar niet voor derden, zodat het opsporingsbelang (bijvoorbeeld DNA-matches in databanken van vermiste

¹⁴ Zie over de procedure bij het aantreffen van een overleden persoon onder meer de landelijke protocollen, brochures en handleidingen van Politie, NFI, OM, en KNMG, en artikelen 7-12 Wet op de lijkbezorging.

personen) behouden blijft. De persoonslijst fungeert tegelijk als juridisch ‘anker’ voor latere correcties: melden ouders zich alsnog, dan kan de ambtenaar de lijst omzetten naar een normale inschrijving en de akten verbeteren (artikel 1:24 BW).

Het eerdergenoemde extra artikel 2.56a lid 1 geldt echter niet voor niet-geïdentificeerde overleden baby’s. De uitkomst is dat kinderen die nooit buiten de moeder hebben geleefd wel recht hebben op een publieke registratie, terwijl kinderen van wie op basis van medisch-forensisch onderzoek is vastgesteld dat zij met zekerheid dan wel vermoedelijk buiten het moederlijk lichaam hebben geleefd, administratief onvindbaar blijven. Dit is zowel juridisch als moreel moeilijk te rechtvaardigen. Door de BRP-registratie onder N.N. te plaatsen, wordt het kind primair object van bewijs. Zodra het strafrechtelijk onderzoek is afgerond, verandert de dode baby juridisch in een gesloten dossier, een anoniem graf en een administratieve schim. Familieleiden die zoeken naar een overleden kind of familielid kunnen geen enkel spoor vinden; ritueel houvast ontbreekt. Dit leidt tot een lacune tussen strafvordering en burgerlijke stand.

6 Internationale rechtsvergelijking

Het recht op naam en identiteit wordt in belangrijke mate bepaald door internationale mensenrechtenverdragen. Door te onderzoeken hoe andere Europese rechtssystemen met vergelijkbare institutionele en juridische structuren omgaan met de registratie van overleden pasgeborenen, kan worden vastgesteld of de in Nederland gesignaleerde lacune een nationaal verschijnsel is dan wel een breder systemisch probleem. De rechtsvergelijking dient daarmee zowel een descriptief als een normatief doel: zij brengt alternatieve benaderingen in kaart en toetst de rechtvaardiging van het voorgestelde model. Zij heeft daarbij een ondersteunend karakter en vervangt niet de primair op het Nederlandse recht gerichte analyse.

Voor de vergelijking is gekozen voor Frankrijk, België en Duitsland omdat deze landen beschikken over een gecodificeerd burgerlijk recht, een vergelijkbare inrichting van de burgerlijke stand en een centraal bevolkingsregistratiesysteem. Bovendien kennen zij, net als Nederland, specifieke wettelijke regelingen voor de registratie van levenloos geboren kinderen. Daarmee vormen zij een representatieve referentiegroep binnen de West-Europese civil law-traditie. Andere Europese landen vertonen deels vergelijkbare regelingen, maar wijken in institutionele inrichting, registratiepraktijk of juridische traditie wezenlijk af, of beschikken niet over een vergelijkbaar uitgewerkt stelsel van burgerlijke stand en bevolkingsregistratie. Een ruimere vergelijking zou de focus van dit artikel te zeer verbreden zonder wezenlijk andere inzichten op te leveren.

6.1 Frankrijk

Frankrijk beschikt sinds 2008 over de *acte d’enfant sans vie* (artikel 79-1 Code civil), bedoeld voor kinderen die dood ter wereld komen of waarvan niet met zekerheid kan worden vastgesteld of zij levend zijn geboren. Deze akte, opgenomen in het overlijdensregister, verleent het kind geen rechtspositie, maar voorziet wel in symbolische erkenning. Lange tijd konden ouders slechts een voornaam laten opnemen; sinds de wet van 6 december 2021 (wet nr. 2021-1576) is ook

familienaamgeving mogelijk.¹⁵ Daarmee biedt Frankrijk ouders ruime rituele en administratieve mogelijkheden om verlies te markeren in een formele akte. Cruciaal is echter dat deze akte uitsluitend op verzoek van de ouders wordt opgemaakt. De regeling is niet ontworpen voor situaties waarin een kind wordt gevonden zonder dat er ouders kunnen worden aangewezen of geïdentificeerd. In dergelijke gevallen blijft slechts de feitelijke, niet-juridische praktijk dat gemeenten of uitvaartondernemingen soms een symbolische naam gebruiken om de uitvaartadministratie ordentelijk te kunnen voeren. Deze namen hebben geen juridische status en worden niet opgenomen in het bevolkingsregister.

6.2 België

Ook België kent in alle gewesten de mogelijkheid om een levenloos geboren kind te registreren via een akte van een levenloos kind. De precieze voorwaarden verschillen per gewest, maar in Vlaanderen geldt bijvoorbeeld aangifteplicht vanaf 180 dagen zwangerschap en facultatieve aangifte vanaf 140 dagen.¹⁶ Ouders kunnen in bepaalde gevallen een voornaam en, afhankelijk van de plaatselijke gemeentelijke praktijk en zwangerschapsduur, ook een familienaam laten opnemen.¹⁷ De Belgische regeling benadrukt, net als de Franse, de symbolische erkenning; het kind krijgt een akte en kan worden herdacht binnen de structuur van de burgerlijke stand, zonder rechtsgevolgen voor afstamming of erfrecht. Maar ook hier geldt dat de regeling uitsluitend toegankelijk is wanneer de ouders bekend zijn en zelf aangifte doen. Voor een gevonden kind dat kort heeft geleefd zonder identificeerbare ouders bestaat geen afzonderlijke wettelijke procedure. Evenals in Frankrijk worden soms ceremoniële namen gebruikt binnen de context van uitvaartadministratie of gemeentelijke registers, maar zonder juridische werking en zonder opname in een publiek systeem dat vindbaarheid waarborgt.

6.3 Duitsland

In Duitsland is het *Personenstandsgesetz* (PStG) leidend. Paragraaf 21 PStG regelt de inschrijving van levend geboren en levenloos geboren kinderen.¹⁸ Bij een doodgeboorte worden de gegevens uit het geboorteregister opgenomen met de toevoeging dat het kind levenloos werd geboren. Bovendien bestaat de mogelijkheid om een voornaam te registreren, maar uitsluitend op verzoek van een persoon die bij een hypothetische levendgeboorte met het ouderlijk gezag belast zou zijn. Hiermee biedt Duitsland ouders meer ruimte om hun verlies te markeren, ook bij zeer prille zwangerschappen. Maar, net als in Frankrijk en België, is de aanwezigheid van een identificeer-

15 Artikel 79-1 Code civil; *Loi n° 2021-1576 du 6 décembre 2021 relative à l'enregistrement du nom de famille des enfants sans vie (1)*, via: www.legifrance.gouv.fr/download/pdf?id=sku8ZXc265cNllzuWm0C8XtIAj0JcaOEDqWlfcIeWk= (geraadpleegd op 1 februari 2026).

16 Artikelen 58-59 Burgerlijk Wetboek (België), via: www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1804032130&table_name=wet#LNK0038 (geraadpleegd op 1 februari 2026).

17 Kind en Gezin. *Officiële regelingen bij verlies van een kind*, via: www.kindengezin.be/nl/thema/zwangerschap-en-geboorte/verlies-van-een-kind (geraadpleegd op 1 februari 2026).

18 Personenstandsgesetz (PStG) § 21 Eintragung in das Geburtenregister, via: www.gesetze-im-internet.de/pstg/_21.html (geraadpleegd op 1 februari 2026).

bare ouderlijke betrokkene een strikte voorwaarde. Als een pasgeborene wordt gevonden zonder spoor van familie, bestaat er geen mogelijkheid voor derden (zoals de gemeente, niet voor hulpverleners, niet voor een curator of voogd) om een naam of akte te laten inschrijven. In die gevallen blijft ook het Duitse kind buiten de burgerlijke stand, met hoogstens een interne administratieve aanduiding die geen publieke vindbaarheid creëert.

6.4 Toepasselijkheid

Deze rechtsvergelijking laat zien dat Europese landen op verschillende manieren erkenning bieden aan levenloos geboren kinderen, vaak in ruimere vorm dan Nederland vóór 2019. Maar tegelijkertijd wordt duidelijk dat geen enkel land een oplossing biedt voor de categorie die in dit artikel centraal staat: de pasgeborene die wél buiten de baarmoeder heeft geleefd, maar die door het ontbreken van identificeerbare ouders buiten het bereik blijft van iedere vorm van naamgeving of registratie. In alle onderzochte landen is ouderlijke aangifte de noodzakelijke schakel die het kind toegang geeft tot de burgerlijke stand. Wanneer die schakel ontbreekt, ontstaat steeds dezelfde lacune: een kind zonder naam, zonder dossier en zonder vindbare plaats in het recht. Daarmee biedt geen van deze stelsels een voor Nederland bruikbare juridische route voor naamgeving of registratie wanneer er geen aangiftebevoegde ouder bekend is.

7 Voorstel: postume tussenadoptie

Het Nederlandse adoptiesysteem, geregeld in Boek 1 BW, is primair gericht op de bescherming van levende kinderen door het vestigen van familierechtelijke betrekkingen. Dit artikel introduceert echter een afwijkende, beperkte toepassing, die hier wordt aangeduid als postume tussenadoptie: de door de kinderrechter uitgesproken adoptie van een overleden, niet-geïdentificeerd kind, uitsluitend met het oog op naamgeving en publieke vindbaarheid, zonder dat daardoor familierechtelijke opvoedings-, gezags- of onderhoudsrelaties ontstaan. Het prefix ‘tussen’ heeft daarmee betrekking op een brug tussen anonimiteit en biologische afstamming.

Er ontstaat derhalve geen juridische ‘inlijving’ in de familielijn van de adoptant in afstammingsrechtelijke zin, maar wel een symbolisch-genealogische relatie die het mogelijk maakt dat het kind een plaats krijgt binnen een sociaal en narratief verband. Juist deze mogelijkheid tot herinnering en benoeming binnen een relationele context vormt een concrete invulling van het in artikel 7 en 8 IVRK beschermde recht op identiteit. Eventuele feitelijke betrokkenheid van de adoptant bij grafonderhoud of herdenking berust op vrijwilligheid en kan, afhankelijk van de inrichting van de gemeentelijke grafadministratie, praktisch worden ingevuld zonder dat daaruit rechtsplichten voortvloeien.

7.1 Bewaartermijn

Het ontbreken van een opvoedingsrelatie betekent dat het klassieke doel van adoptie hier buiten toepassing blijft, maar sluit niet uit dat adoptie als juridische fictie kan worden ingezet ter correctie van een rechtstekort. Het Nederlandse recht kent vaker juridische ficties om leemten

te ondervangen, bijvoorbeeld bij vermissing, vermoedelijk vaderschap en de erkenning van niet-biologische ouderschapsituaties zoals duomoederschap. In die zin vormt postume tussenadoptie geen breuk met het systeem, maar een gerichte uitbreiding daarvan. De figuur beoogt niet het herscheppen van afstammingsrelaties, maar uitsluitend het creëren van een minimale juridische identiteit in de vorm van een naam en een vindbare registratie. Het herroepingsrecht van een jaar, dat biologische ouders bij afstand ter adoptie de mogelijkheid biedt om op hun besluit terug te komen, kan in een postume context worden vertaald naar een bewaartermijn voor opsporing en eventuele meldingen van biologische ouders/verwanten. Pas wanneer binnen deze periode geen ouder of andere verwant wordt geïdentificeerd, kan tot postume tussenadoptie worden overgegaan. Blijkt zich later alsnog een familielid te melden, dan blijft het mogelijk de adoptieve naamgeving administratief te wijzigen. Daarmee blijft het opsporingsbelang onaangetaast.

7.2 Naamgeving

In het voorgestelde model is de bevoegdheid tot naamgeving onlosmakelijk verbonden met de postume tussenadoptie zelf. De naam wordt niet vastgesteld door de gemeente, een maatschappelijke organisatie of individuele betrokkenen, maar door de adoptant, nadat de kinderrechter het adoptieverzoek heeft toegewezen. Naamgeving vormt daarmee een integraal onderdeel van het adoptiebesluit en volgt pas na afloop van de bewaartermijn voor opsporing en eventuele meldingen van biologische familie. Tijdens deze bewaartermijn blijft het kind geregistreerd onder een N.N.-status en wordt geen publieke naam toegekend. Pas wanneer vaststaat dat geen ouder of andere verwant is geïdentificeerd, kan een verzoek tot postume tussenadoptie worden ingediend. Wanneer meerdere personen een dergelijk verzoek indienen, beslist de kinderrechter welk verzoek wordt toegewezen, mede op basis van integriteit, motief en maatschappelijke wenselijkheid. Slechts de aangewezen adoptant verkrijgt de bevoegdheid tot naamgeving. Hiermee wordt voorkomen dat concurrerende of willekeurige naamgevingen ontstaan en blijft de naamgeving ingebed in een formeel, toetsbaar juridisch kader. De adoptieve naam fungeert niet als vrijblijvende aanduiding, maar als onderdeel van een door de rechter gelegitimeerde genealogische relatie.

De mogelijkheid dat potentiële adoptanten zich al voorafgaand aan concrete gevallen melden, roept juridische en ethische vragen op. Een systeem van 'wachlijsten' voor postume adoptie zou het risico meebrengen van instrumentalisering van overlijden en van de suggestie dat overleden kinderen beschikbaar zijn voor adoptie. Een dergelijk model verdraagt zich slecht met het kindgerichte karakter van het familierecht en met de vereiste individuele toetsing door de kinderrechter. Tegelijkertijd kan een volledig ad-hocbenadering leiden tot vertraging en willekeur. Om die reden ligt het meer voor de hand te werken met een register van vooraf gescreende belangstellenden, vergelijkbaar met registers voor bijzondere curatoren of bewindvoerders. Inschrijving in een dergelijk register verleent geen aanspraak op toewijzing, maar maakt het mogelijk dat de rechter in concrete gevallen kan putten uit een pool van gekwalificeerde verzoekers. De uiteindelijke aanwijzing blijft steeds afhankelijk van de concrete omstandigheden van het dossier.

7.3 Drie fasen

De winst van deze voorgestelde rechtsfiguur van postume tussenadoptie ligt in (i) de juridische herkenbaarheid van het kind in registers, (ii) het bieden van ritueel en emotioneel houvast aan betrokkenen, en (iii) de mogelijkheid tot herroeping als zich alsnog een betrokkene meldt. Kortom, het kind is niet langer dossiernummer, de biologische familie niet voorgoed buitengesloten. Postume tussenadoptie verschilt van reguliere adoptie doordat opvoeding geen rol speelt, er geen ouderlijke banden worden verbroken, en onderzoeksaspecten zoals huisbezoeken en uitgebreide rapportages over de opvoedsituatie overbodig zijn.

De procedure bestaat uit drie fasen. In de eerste fase wordt zoals nu een N.N.-registratie aangemaakt en vindt forensisch onderzoek plaats. In de tweede fase geldt een bewaartermijn van een jaar, waarin opsporing kan plaatsvinden en biologische ouders zich kunnen melden. In de derde fase kan een adoptant bij de kinderrechter een verzoek indienen tot postume adoptie, uitsluitend met het doel het kind een naam en een publieke registratie te geven. De N.N.-registratie blijft intern bestaan en blijft gekoppeld aan het DNA-profiel, zodat opsporingsbelangen niet worden aangetast. Risico's op misbruik worden beperkt door voorwaarden te stellen, zoals een maximum van één adoptie per persoon per vijf jaar en een zorgvuldige toetsing door de kinderrechter op maatschappelijke wenselijkheid en integriteit van de verzoeker. De gemeente fungeert als poortwachter in de informatievoorziening en de koppeling tussen BRP en grafadministratie. Doordat de (vermoedelijke) sterf- of vinddatum voor nabestaanden bekend is en wordt gekoppeld aan de adoptieve naamgeving in de BRP, de overlijdensakte en de gemeentelijke grafadministratie, ontstaat dezelfde administratieve vindbaarheid als bij reguliere overlijdensregistratie. Hierdoor kunnen nabestaanden ook op lange termijn een herdenkingsplek traceren.

De rituele waarde van dit model is groot: een naam op een graf, een herdenkbare plek en de mogelijkheid voor nabestaanden en betrokkenen om te rouwen met een concreet referentiepunt. Tegelijkertijd zou Nederland als eerste land een expliciete voorziening creëren die is toegesneden op niet-geïdentificeerde kinderen, waar de behoefte niet berust bij de ouders maar bij de samenleving en bij familieleden die mogelijk pas decennia later op zoek gaan naar informatie over hun verwant.

8 Alternatieve juridische routes

In de wetenschappelijke discussie over de rechtspositie van niet-geïdentificeerde pasgeborenen is de keuze voor de rechtsfiguur 'adoptie' de meest gedurfde, maar ook de meest controversiële stap. Hoewel hier wordt beargumenteerd dat adoptie als juridische fictie kan dienen ter correctie van een rechtstekort, roept dit fundamentele dogmatische vragen op. Om de robuustheid van het voorstel te toetsen, worden twee alternatieve juridische routes overwogen die wellicht nauwer aansluiten bij de bestaande systematiek van het personen- en familierecht.

8.1 Bijzondere curator

Een eerste alternatief is het inzetten van de bijzondere curator (artikel 1:250 BW). In de huidige praktijk wordt een bijzondere curator benoemd wanneer de belangen van een minderjarige in

strijd zijn met die van de ouders, of wanneer de afstamming moet worden vastgesteld. De curator fungeert als de 'stem' van een kind dat deze zelf niet kan laten horen. Door de bevoegdheid in artikel 1:250 BW uit te breiden naar overleden, niet-geïdentificeerde pasgeborenen, kan de curator de specifieke belangen behartigen die voortvloeien uit artikel 7 en 8 IVRK, zoals het recht op naam en identiteit. Als procedurele voordelen gelden dat de curator namens het kind een verzoek tot naamvaststelling zou kunnen indienen bij de rechtbank. Dit voorkomt de beladen term 'adoptie' en de daarbij behorende associaties met opvoedingsrelaties. Echter, een curator treedt meestal op voor een levende persoon. De vraag blijft of het recht een curator kan aanstellen voor een 'dossier' of een lichaam, wat opnieuw een juridische fictie vereist.

8.2 Ambtenaar van de burgerlijke stand

Een tweede route is een bestuursrechtelijke oplossing waarbij de ambtenaar van de burgerlijke stand (ABS) een actievere rol krijgt. De wetgever zou de ABS als poortwachter de bevoegdheid kunnen geven om, na het verstrijken van de voorgestelde bewaartermijn van een jaar, ambtshalve of op verzoek van belanghebbenden een naam vast te stellen in de overlijdensakte. Dit sluit aan bij de huidige bevoegdheid van de ABS om akten te verbeteren of aan te vullen (artikel 2:89-93 BW). Het wekt minder dogmatische weerstand dan adoptie, omdat het de handeling beperkt tot een administratieve registratie. Het 'tekort' van deze route: hoewel uitvoerbaar, is deze route juridisch en maatschappelijk minder overtuigend. Gemeentelijke naamgeving alleen kan paternalistisch aanvoelen, reduceert de erkenning tot een administratieve handeling en ontbeert de relationele dimensie die adoptie juist wél biedt. Postume tussenadoptie creëert daarentegen een juridisch-rituele relatie, ingebed in bestaande systemen terwijl de benodigde expertise aanwezig is.

8.3 Afweging

Hoewel een uitbreiding van de bevoegdheden van de bijzondere curator of de ABS de huidige systematiek juridisch meer volgt, schieten deze instrumenten tekort in het vervullen van de maatschappelijke en narratieve behoefte aan erkenning. De keuze voor 'adoptie' in dit artikel is daarom een bewuste provocatie: het dwingt de wetgever om te erkennen dat deze kinderen niet slechts administratieve objecten zijn, maar personen die een plek verdienen in het sociale weefsel van de gemeenschap.

9 Benodigde wetwijzigingen

Een beperkte, maar gerichte aanpassing in drie wetsdomeinen volstaat om postume tussenadoptie juridisch te verankeren. Allereerst kan artikel 2.56a Wet BRP, nu uitsluitend bedoeld voor levenloos geboren kinderen, worden uitgebreid met een bepaling die het mogelijk maakt om niet-geïdentificeerde, kort geleefde kinderen publiek te registreren onder een adoptieve naam. De bestaande N.N.-registratie blijft hierbij intern behouden en gekoppeld aan DNA-gegevens en forensische informatie, zodat het opsporingsbelang volledig intact blijft. De administratieve

uitvoerbaarheid is hoog: de technische infrastructuur van BRP en gemeentelijke systemen zijn al aanwezig en de aantallen zaken zijn laag, waardoor de impact op capaciteit minimaal is.

Daarnaast vergt postume tussenadoptie een aanvulling in Boek 1 BW. Dit kan door een afzonderlijk artikel op te nemen dat adoptie van een overleden kind toestaat wanneer geen ouder kan worden aangewezen, uitsluitend voor naamgeving en vindbaarheid. Deze beperkte adoptiebevoegdheid creëert geen biologische afstamming en geen onderhouds- of gezagsrelaties, maar dient alleen ter symbolische en administratieve erkenning.

Ten slotte kan de Wet op de lijkbezorging worden aangevuld met een bepaling die de koppeling van grafadministratie aan de BRP verplicht stelt. Hiermee wordt de vindbaarheid van het kind op de lange termijn gewaarborgd, ook wanneer gemeentelijke archieven in de loop der decennia worden gemoderniseerd of overgedragen.

10 Discussie

Dit hoofdstuk bespreekt de belangrijkste juridische en normatieve bezwaren tegen postume tussenadoptie en plaatst deze in de bredere rechtsstatelijke en mensenrechtelijke context. Daarbij wordt ingegaan op vragen over de reikwijdte van het adoptiebeprij, de bescherming van opsporingsbelangen, de legitimiteit van symbolische erkenning en de verhouding tussen emotie en rechtsvorming. De analyse beoogt te laten zien dat deze bezwaren serieus moeten worden genomen, maar niet doorslaggevend zijn.

10.1 Adoptiebeprij

Het voorstel voor postume tussenadoptie roept onvermijdelijk vragen op over de reikwijdte van het adoptiebeprij en over de wenselijkheid van juridische interventie in de sfeer van rituelen en herdenking. Dat spanningsveld raakt aan bredere vragen over de functie van het recht wanneer het leven en de dood elkaar onmiddellijk opvolgen. Juristen die het adoptie-instituut strikt traditioneel interpreteren zullen aanvoeren dat adoptie uitsluitend betrekking moet hebben op levende kinderen en levende familiebanden. Adoptie zou, in die visie, normatieve kracht verliezen wanneer ingezet voor symbolische doeleinden. Deze zorg is begrijpelijk, maar miskent dat het familierecht zich historisch juist kenmerkt door een grote mate van flexibiliteit: het heeft zich telkens aangepast aan nieuwe maatschappelijke en morele realiteiten. De introductie van duomoederschap, de mogelijkheid van erkenning zonder biologische afstamming, en ficties rond vaderschapsvermoedens laten zien dat het recht niet bang is om de grenzen van biologisch ouderschap te herinterpreteren wanneer dat sociale of juridische rechtvaardigheid dient. De beperkte vorm van postume tussenadoptie past binnen die traditie: het is een aanvulling, geen uitholling.

10.2 Opsporingsbelang

Een tweede mogelijk bezwaar is dat een adoptieve naamgeving het opsporingsbelang compliceert. Met als argument dat een extra naam, een nieuwe registratie of een adoptieve ouder het risico

vergroot dat informatie verloren raakt of dat DNA-matches moeilijker traceerbaar worden. Echter: het voorgestelde model handhaaft juist de bestaande N.N.-registratie als gesloten, intern forensisch dossier. De adoptieve registratie is een separaat, publiek en symbolisch spoor; de twee zijn technisch te koppelen, maar juridisch strikt gescheiden. Daarmee blijft het opsporingskader intact. Cruciaal is dat er geen gegevens worden verwijderd of vervangen; de adoptieve registratie vult slechts aan wat nu ontbreekt: een herkenbare identiteit en een vindbare plek voor nabestaanden.

Een vergelijking met de juridische omgang met onbekende overleden oudere kinderen en volwassenen maakt dit onderscheid duidelijk. In dergelijke gevallen volstaat het recht met een blijvende N.N.-status, mede omdat deze personen doorgaans al eerder een juridische identiteit, een inschrijving in de BRP en een sociale levensgeschiedenis hebben gehad. De anonimiteit betreft daar het verlies van een eerder bestaande identiteit. Bij niet-geïdentificeerde pasgeborenen ontbreekt daarentegen ieder voorafgaand juridisch en sociaal spoor. Hun identiteit is niet verloren gegaan, maar nooit tot stand gekomen. Juist dit structurele ontbreken van een erkenningsmoment maakt dat een loutere voortzetting van de N.N.-registratie hier normatief en mensenrechtelijk problematischer is. Postume tussenadoptie voorziet daarom niet in herstel van een verloren identiteit, maar in de minimale creatie van een juridisch herkenbaar bestaan, zonder afbreuk te doen aan opsporingsbelangen.

10.3 Devaluatie adoptiefiguur

Een derde tegenwerping betreft het risico van een mogelijke devaluatie van de adoptiefiguur: als adoptie wordt gebruikt als ritueel of herdenkingsmiddel, dreigt dan niet de trivialisering van een strikt juridische figuur? Wat als burgers massaal neonaticideslachtoffers zouden willen adopteren uit compassie? In de praktijk is dat gevaar beperkt. Niet alleen is het aantal gevallen laag, de voorgestelde procedure bevat bovendien meerdere inperkende mechanismen: toetsing door de kinderrechter, een herroepings- en opsporingstermijn, en de mogelijkheid om numerieke grenzen te stellen (bijvoorbeeld maximaal één adoptie per persoon per vijf jaar). Dit waarborgt dat postume tussenadoptie een uitzonderlijke en zorgvuldig begrensde voorziening blijft. Even belangrijk is dat de maatschappelijke behoefte zich beperkt tot situaties waarin een kind letterlijk geen stem heeft, geen ouder, geen naam en geen spoor. De procedure creëert geen breed nieuw symbolisch gebruik, maar vult een smalle, goed definieerbare lacune binnen de praktijk van rechtbanken en gemeenten.

10.4 Normatieve status

Een vierde discussiepunt is normatief van aard: mag het recht zich überhaupt bemoeien met rituelen rond doodgeboren of overleden baby's? Sommige rechtswetenschappers zullen betogen dat symbolische erkenning primair aan de gemeenschap, religieuze instellingen of nabestaanden is. Toch tonen initiatieven uit de samenleving, van vondelingenkamers tot stille tochten, dat burgers juist zelf rituelen ontwikkelen wanneer juridische vormen van erkenning ontbreken. Een akte, een naam of een registratie belichaamt niet alleen symboliek, maar ook erkenning van rechtsstatelijke waardigheid. Het recht creëert hiermee geen nieuw ritueel, maar verleent

juridische vorm aan een al bestaande maatschappelijke behoefte aan herkenning en vindbaarheid. De onthulling van het monument 'Kind zonder stem' door Stichting Beschermde Wieg illustreert precies dit mechanisme: samenleving en recht zoeken elkaar op.

Daarnaast is er het risico van normatieve onzekerheid: kan postume tussenadoptie het effect hebben dat toekomstige afstandsprocedures of vondelingregelingen complexer worden? Ook dat risico is beperkt, omdat postume tussenadoptie uitsluitend betrekking heeft op gevallen waarin na forensisch onderzoek geen ouder is gevonden. Er wordt dus geen ruimte geopend die concurrerend is met afstand ter adoptie of erkenning; postume tussenadoptie treedt pas in werking wanneer elke reguliere route is uitgeput. De procedure verandert niets aan de manier waarop kinderen die levend worden gevonden, worden opgevangen of onder voogdij worden geplaatst.

10.5 Emotie en recht

Ten slotte moet worden onderkend dat de discussie raakt aan een emotioneel en moreel geladen domein. Neonaticide bevindt zich op het kruispunt van schuld, schaamte, psychische nood en maatschappelijke afwijzing. Voorstanders van postume tussenadoptie benadrukken de menselijke waardigheid van het kind; tegenstanders vrezen emotionele overwegingen in plaats van systematische rechtsvorming. Maar ook hier is het de taak van de rechtswetenschap om voorbij de emotionele reflexen te kijken. De kern van het voorstel is niet 'liefdadigheid', maar rechtsgelijkheid: kinderen die hebben geleefd en zijn gestorven behoren niet minder recht te hebben op vindbaarheid dan kinderen die levenloos zijn geboren.

De huidige praktijk creëert een paradox waar het IVRK en het EVRM moeilijk mee te rijmen zijn. Postume tussenadoptie biedt een juridisch instrument om dat verschil te corrigeren zonder het opsporingsbelang of de integriteit van het familierecht te ondermijnen. Net als de regeling voor levenloos geboren kinderen van 2019 kan postume tussenadoptie worden gezien als een kleine wijziging met een grote normatieve betekenis. Niet omdat de wet een ritueel voorschrijft, maar omdat het recht onderkent dat een kind pas werkelijk kan worden herdacht wanneer het een naam draagt, en daarmee een plek krijgt in het verhaal van zijn gemeenschap.

11 Slotbeschouwing

Rituelen zijn een vorm van juridische erkenning. Een geboorteakte, een overlijdensakte en een grafsteen zijn meer dan documenten of objecten; zij verankeren levens in sociale en juridische netwerken. De beperkte wetwijzigingen die hier worden voorgesteld, herstellen niet alleen juridische consistentie met het IVRK, maar erkennen ook de menselijke behoefte aan betekenisgeving en rouw. Familieleden zoals de zussen van Livia krijgen een spoor, een mogelijkheid tot erkenning, een plek om te rouwen en een verhaal dat verder verteld kan worden. Het sluit aan bij wat zowel antropologische tradities, van de Māori tot de oude Egyptenaren, als denkers als Ricoeur benadrukken: zonder naam dreigt de 'tweede dood', het vergeten.

Nederland zette in 2019 een belangrijke stap met de registratie van levenloos geboren kinderen. Die regeling werd door ouders (met name door hen die het verdriet over een doodgeboren kindje hadden meegemaakt), belangenorganisaties en de wetgever breed verwelkomd

als een rechtvaardige correctie op een al langer gesignaleerde lacune in de registratiepraktijk. Tegelijkertijd ontstond impliciet een nieuwe blinde vlek: pasgeborenen die wel hebben geleefd, maar geen identificeerbare ouder hebben, blijven naamloos. De huidige combinatie van strafrecht, civiel recht en BRP-systematiek is zorgvuldig maar incompleet. Die beschermt bewijs, maar niet het kind. Die registreert feiten, maar geen identiteit. Een beperkte uitbreiding van de Wet BRP en Boek 1 BW kan deze lacune dichten zonder noemenswaardige kosten, zonder risico's voor opsporing en zonder ingrijpende institutionele veranderingen. Het effect is groot: betere naleving van het IVRK, meer rechtszekerheid voor nabestaanden, en erkenning van kinderen die anders nooit een naam krijgen.